

The Mediating Role of Mental Health in the Relationship Between Parental Perfectionism and Anxiety with Self-Efficacy of Children of Military Families

Razieh moaven Joula¹ | Hojatollah Moradi^{2*} | Marjan Rahmani³ | Ahmad Baseri^{4*}

Research Paper

Received:
2025/01/16
Revised:
2025/04/28
Accepted:
2025/05/01
Published:
2025/09/03

ISSN: 2588-5162
E-ISSN: 2645-517X

Abstract

Objective: Self-efficacy is related to people's judgments about their ability to perform a task or adapt to a particular situation. Having order is valued in military families, and there is a fine line between order and perfectionism. Perfectionist parents, by setting extreme standards for their children, which is usually due to their anxiety and is not commensurate with their children's abilities, talents, and possibilities, unconsciously create the conditions for disrupting their mental health, which reduces their self-efficacy. The study aimed to identify the mediating role of mental health in the relationship between perfectionism and parental anxiety with self-efficacy of children of military families.

Research Method: This is an applied research that was conducted using a descriptive-correlational method. The method of collecting field data and the collection tools were the standard questionnaires of parental perfectionism by Besharat et al. (2011), anxiety by Cattell (1958), general health (GHQ-28), general self-efficacy (GSE-17) by Sherer and Maddox (1982). The statistical population of the study included military parents and female elementary school students living in military settlements in Tehran in 1402. Using the Cochran formula and through multi-stage cluster random sampling method, 270 students and 270 parents were selected as samples. Pearson correlation coefficient and path analysis were used to examine the research hypotheses using SPSS27 software.

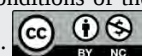
Findings: According to Pearson's correlation coefficient, there is a negative and significant relationship between perfectionism, situational and personal anxiety of parents, and children's mental health and self-efficacy ($P < 0.05$), and there is also a positive and significant relationship between mental health and self-efficacy ($P < 0.05$).
Discussion: Managing parental anxiety, both situational and personal, directly affects children's mental health and self-efficacy. This issue needs to be addressed in counseling centers, especially pre-conception counseling centers.

Keywords: Perfectionism, Anxiety, Mental Health, Self-efficacy, Elementary School Female Students, Military Families.

DOR: 20.1001.1.25885162.1404.16.1.2.1

1. Corresponding Author: Master of Science, Department of Psychology, Faculty of Education and Psychology, Islamic Azad University, North Tehran Branch, Tehran, Iran. Razie.jula@yahoo.com
2. Associate Professor, Department of Psychology, Faculty of Education and Psychology, Imam Hussein University, Tehran, Iran.
3. Master of Science, Department of Psychology, Faculty of Education and Psychology, Islamic Azad University, North Tehran Branch, Tehran, Iran.
4. Assistant Professor, Department of Psychology, Faculty of Education and Psychology, Imam Hussein University, Tehran, Iran.

This article is an open-access article distributed under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution Non-Commercial (CC-BY-NC) license.

مقاله پژوهشی

تاریخ دریافت:

۱۴۰۳/۱۰/۲۷

تاریخ بازنگری:

۱۴۰۴/۰۲/۰۸

تاریخ پذیرش:

۱۴۰۴/۰۲/۱۱

تاریخ انتشار:

۱۴۰۴/۰۶/۱۲

شاپا چاپی: ۵۱۶۷-۲۵۸۸
الکترونیکی: ۵۱۷-۲۶۴۵

DOR: 20.1001.1.25885162.1404.16.1.2.1

نقش میانجی گری سلامت روان در ارتباط بین کمال گرایی و اضطراب والدین با خودکارآمدی فرزندان خانواده های نظامی

راضیه معاون جولا^۱ | حجت اله مرادی^۲ | مرجان رحمانی^۳ | احمد باصری^۴

چکیده

هدف: خودکارآمدی به قضاوت افراد درباره توانایی آنها در انجام یک کار یا انطباق با یک موقعیت خاص مربوط است. داشتن نظم در خانواده های نظامی دارای ارزش است و مرز باریکی بین نظم و کمال گرایی وجود دارد، والدین کمال-گرا با در نظر گرفتن معیارهای افراطی برای فرزندان، که معمولاً ناشی از اضطراب آنهاست و متناسب با توانایی ها، استعداد و امکانات فرزندان نیست، به صورت ناخودآگاه زمینه را برای برهم زدن سلامت روان آنها فراهم می کنند و این امر باعث کاهش خودکارآمدی آنان می شود. پژوهش صورت گرفته با هدف شناسایی نقش میانجی گری سلامت روانی در رابطه ی بین کمال گرایی و اضطراب والدین با خودکارآمدی فرزندان خانواده های نظامی انجام شد.

روش تحقیق: تحقیق از نوع کاربردی است که به روش توصیفی-همبستگی انجام گرفت. روش گردآوری اطلاعات میدانی و ابزار گردآوری پرسشنامه های استاندارد کمال گرایی والدین (بشارت و همکاران (۲۰۱۱)، اضطراب کتل (۱۹۵۸)، سلامت عمومی (GHQ-۲۸)، خودکارآمدی عمومی (GSE-17) شرر و مادوکس (۱۹۸۲) بود. جامعه آماری تحقیق شامل والدین نظامی و دانش آموزان دختر مقطع ابتدایی ساکن در شهرک های نظامی شهر تهران در سال ۱۴۰۲ بود. که با استفاده از فرمول کوکران و از طریق روش نمونه گیری تصادفی خوشه ای چند مرحله ای تعداد ۲۷۰ نفر دانش آموز و ۲۷۰ نفر والد به عنوان نمونه انتخاب شدند. جهت بررسی فرضیه های پژوهش از ضریب همبستگی پیرسون و تحلیل مسیر با استفاده از نرم افزارهای SPSS27 استفاده شد.

یافته ها: باتوجه به ضریب همبستگی پیرسون رابطه منفی و معناداری بین کمال گرایی، اضطراب موقعیتی و شخصی والدین، با سلامت روان و خودکارآمدی فرزندان ($P < 0.05$) وجود دارد و بین سلامت روان و خودکارآمدی نیز رابطه مثبت و معناداری وجود دارد ($P < 0.05$).

بحث: مدیریت اضطراب والدین اعم از اضطراب موقعیتی و شخصی به طور مستقیم بر سلامت روان و خودکارآمدی فرزندان موثر است. لازم است این مهم در مراکز مشاوره به ویژه مراکز مشاوره قبل از فرزندآوری مورد توجه قرار گیرد.

کلیدواژه ها: بودجه ریزی، کمال گرایی، اضطراب، سلامت روان، خودکارآمدی، دانش آموزان دختر مقطع ابتدایی، خانواده های نظامی

۱. نویسنده مسئول: کارشناس ارشد، گروه روانشناسی، دانشکده تربیتی و روانشناسی، آزاد اسلامی واحد تهران شمال، تهران،

Razie.jula@yahoo.com

ایران.

۲. دانشیار، گروه روانشناسی، دانشکده تربیتی و روانشناسی، دانشگاه جامع امام حسین علیه السلام، تهران، ایران.

۳. کارشناس ارشد، گروه روانشناسی، دانشکده تربیتی و روانشناسی، آزاد اسلامی واحد تهران شمال، تهران، ایران.

۴. استادیار، گروه روانشناسی، دانشکده تربیتی و روانشناسی، دانشگاه جامع امام حسین علیه السلام، تهران، ایران.

این مقاله یک مقاله با دسترسی آزاد است که تحت شرایط و ضوابط مجوز (CC BY-NC) Creative Commons Attribution Non-Commercial

توزیع شده است.

مقدمه و بیان مسئله

خودکارآمدی اجتماعی یک بعد از خودکارآمدی است که بیانگر برآورد افراد از توانایی شان در برقراری و حفظ روابط بین فردی است. خودکارآمدی اجتماعی یک اعتقاد منحصر به فرد درباره توانایی فرد در به راه انداختن و نگه داشتن روابط میان فردی است. این شامل رفتارهایی از جمله گفتگوی میان فردی سازگارانه، ملاقات افراد جدی، نمایش سالم در موقعیت‌های اجتماعی، ترویج روابط عاطفی، گسترش دوستی‌ها و اثرگذاری متقابل در محیط‌های گروهی است. بنابراین در مدرسه به عنوان یک محیط اجتماعی، خودکارآمدی اجتماعی بهینه می‌تواند ارتباطات مؤثری را همراه با حمایت اجتماعی برای دانش‌آموزان به وجود آورد که این امر می‌تواند بهبود وضعیت روانی و پیشرفت تحصیلی آنها نقش مؤثری داشته باشد (رحمانی، ۲۰۲۴). خانواده اولین پایه‌گذار شخصیت و ارزش‌ها و معیارهای فکری کودک است و نقش مهمی در تعیین سرنوشت و خط‌مشی زندگی آینده او دارد. چنانچه کودکی که از خانواده محبت‌بیند و به محبت بزرگترها اطمینان داشته باشد، همواره به عواملی که موجبات آسایش و راحت وی را فراهم کند اعتماد خواهد کرد و گرنه این اعتماد از او گرفته می‌شود و به طبع همه چیز برای او ناراحت‌کننده و خطرناک خواهد بود و او را از اضطراب سرشار می‌سازد و چنین کودکانی با دشواری‌های روانی زیادی دست به گریبان خواهند شد (رحمانی، ۲۰۲۴). کمال‌گرایی یک ویژگی شخصیتی است که به وسیله سعی و تقلا برای خودشکوفایی و تدارک معیارهای افراطی برای عملکرد توأم با تمایل، برای ارزیابی کلی شاخص نزد فرد مشخص می‌گردد. والدین کمال‌گرا با تعیین معیارهای عملکرد عالی در صدد هستند فرزندانشان از ارتکاب اشتباهات مبرا باشند و ارزیابی‌های منفی از آنان صورت نگیرد و تباهی احساسات آنان در رابطه با انتظاراتشان و عملکرد تحصیلی فرزندانشان وجود نداشته باشد (مومن‌زاده، ۲۰۲۲). تعریف‌های اولیه بالینی، عمدتاً کمال‌گرایی را ویژگی منفی در نظر می‌گیرند و هماچک (۱۹۸۷)، با اتخاذ رویکردی متفاوت نخستین کسی بود که بین انواع کمال‌گرایی تفاوت قائل شد. شواهدی در دست است که نشان می‌دهد کمال‌گرایی لزوماً بعنوان یک فاکتور منفی شناخته نشده است، بلکه به عنوان فاکتوری که می‌تواند عملکرد مثبت و مفیدی نیز داشته باشد، مطرح است (رحمانی، ۲۰۲۴). کمال‌گرایی در جایی باعث احساس لذت و شادی

در افراد می‌شود و همراه با احساسات شادمانی در تحقق اهداف، عاطفه مثبت تولید می‌کند که بازتابی است از درجه‌ای که فرد احساس شور و شوق، فعالیت و آگاه بودن را دارد (عاطفه مثبت بالا، وضعیتی است با انرژی بالا، تمرکز کامل، درگیری لذت بخش) ولی در مقابل نوعی از کمال-گرایی وجود دارد که در فرد نمی‌تواند احساس رضایت ایجاد کند و دچار احساس ژرف پستی و آسیب‌پذیری می‌شود و در او علائم اضطراب و افسردگی به وجود می‌آید (مرادی، ۲۰۱۹). اضطراب یکی از شایع‌ترین اختلالات روانپزشکی است (برنشتاین^۱ و همکاران، ۲۰۱۵). اضطراب با شروع زودرس و تأثیری که بر خط سیر تکاملی فرد دارد، پیشینی خطرپذیری برای اختلالات دوران بزرگسالی را افزایش می‌دهد (تاج‌زاده، ۲۰۲۳). همچنین اضطراب مستلزم مفهوم نایمنی یا تهدیدی است که فرد منبع آن را به وضوح درک نمی‌کند و قادر به کنترل آن نیست (رحمانی، ۲۰۲۴). والدین از مهمترین عوامل موثر در سلامت روان^۲ فرزندان هستند. از آنجا که سلامت روان فرزندان نقش اساسی در زندگی فرد و جامعه دارد و امروزه موانع فراوانی در فرآیندهای روانی بهنجار افراد وجود دارد که هر کدام می‌تواند مشکلاتی را در روند پیشرفت و سازگاری آنها ایجاد کند، همچنین با توجه به ساختار جمعیتی جوان کشور ایران پرداختن به سلامت این قشر بزرگ اجتماعی به ویژه دانش آموزان از اهمیت مضاعفی برخوردار است (لیلی، ۲۰۲۰). با این وجود، پژوهش‌های تجربی اندکی برای بررسی این ویژگی‌ها، خصوصاً کمال-گرایی انجام شده است؛ بنابراین پژوهش حاضر بر آن است که گامی مفید و مؤثر در جهت ارتقای سطح آگاهی و دانش افراد خانواده‌ها و اجتماع برداشته و با روشن سازی این مطلب که خود فرد، خانواده و به طور کلی اجتماع تأثیر به سزایی بر نگرش و باورهای فرد از خود و در نتیجه سلامت روان او دارد مانع از بروز مشکلات هیجانی، اختلالات ناسازگاری‌ها و غیره در افراد و به خصوص نوجوانان که سرمایه‌های بسیار ارزشمند جامعه‌اند گردد. بدین منظور در این پژوهش به بررسی رابطه‌ی کمال‌گرایی و اضطراب والدین با سلامت روانی و خودکارآمدی فرزندان خانواده‌های نظامی پرداخته است. اضطراب شایع‌ترین اختلال روانی است و معمول‌ترین پاسخ به محرک تنش-زاست. منظور از اضطراب، هیجانی است ناخوشایند که همه ما درجاتی از آن را در قالب کلمه-

1. Bernstien,

2. mental health

هایی چون «دلشوره»، «نگرانی»، «تنش» و «ترس» تجربه کرده‌ایم (تقی‌نیا، ۲۰۲۳). واکنش‌های عصبی اضطراب فراوان‌ترین نوع واکنش‌های عصبی است. اضطراب معمولاً با تغییرات جسمی-روانی همراه بوده و بخش عمده‌ای از توان عمومی افراد مبتلا را تحلیل می‌برد (نوابی‌نژاد، ۲۰۱۳). سلامت جسمانی و روانی والدین در ایجاد فضایی مطلوب در خانواده به عنوان نخستین پایگاه آموزش و پرورش، از بنیادی‌ترین عوامل شکل‌گیری شخصیت کودک است. از این رو نقش ویژگی‌های روانشناختی و نیز مشکلات روانشناختی احتمالی پدر و مادر از جمله مهمترین عوامل مشکلات کودکان قلمداد می‌شود. در این بین اضطراب والدین می‌تواند از مهمترین عوامل بالقوه در تعیین اضطراب کودکان در نظر گرفته شود. کمال‌گرایی به تمایل پایدار فرد به وضع معیارهای کامل و دست‌نیافتنی و تلاش برای تحقق آنها گفته می‌شود که با خود ارزشیابی‌های انتقادی از عملکرد شخصی همراه است. بی‌تردید کمال‌گرایی یکی از ویژگی‌های شخصیتی می‌باشد که می‌تواند هم سازنده، مفید و مثبت باشد و هم نوروتیک و کژکنش (رحمانی، ۲۰۲۴). نیروی انگیزشی هر فرد به سوی رشد و خود شکوفایی است. همه افراد نیاز دارند که توانایی‌های بالقوه خود را تا بالاترین اندازه ممکن شکوفا کنند و به رشدی فراتر از رشد کنونی خود دست یابند (مرادی، ۲۰۱۷). گرایش طبیعی افراد حرکت از مسیر تحقق توانایی‌های بالقوه خودش است، هرچند ممکن است در این راه با برخی موانع محیطی و اجتماعی رو به رو شوند. البته رسیدن به کمال و شکوفا ساختن استعدادها و توانایی‌های نهفته و بالقوه فرد به خودی خود بسیار ارزشمند است و در این وادی کمال‌گرایی امری مثبت و پسندیده است ولی آنچه که به آن اشاره شده است جنبه افراطی یا منفی کمال‌گرایی است. از دیگر عوامل روانشناختی که در مشارکت نقش آفرینی می‌کنند، احساس کارآمدی است. کارآمدی از جمله مفاهیمی است که روانشناسان از طریق مطالعه انسان‌ها و تجربیات آنها بدان دست یافته‌اند. (سلیمی و شکرانی، ۲۰۱۶). (اینک، ۱۹۹۸) کمال-گرایی را اعتقاد فرد به کامل بودن و احساس اضطراب و فشار روانی بالا و ترس از این که نتواند مطابق انتظارات خود زندگی کند، تعریف می‌کند. یکی از محورهای ارزیابی سلامت جوامع مختلف، سلامت روان آن جامعه است. بدون شک، سلامت روان نقش مهمی در تضمین پویایی و کارآمدی هر جامعه ایفا می‌کند (بازدار و همکاران، ۲۰۱۳). برخلاف بیماری‌های جسمانی که تعریف مشخص و علائم واضح و روشنی دارند، سازمان بهداشت جهانی، سلامت روان را قابلیت

ارتباط موزون و هماهنگ با دیگران، تغییر و اصلاح محیط فردی و اجتماعی و حل تضادها و تمایلات شخصی به طور منطقی، عادلانه و مناسب تعریف می‌کند (مرادی، ۲۰۱۹). تحقیقات متعددی اهمیت سلامت روان را در حوزه‌های مختلف از جمله روابط بین فردی، تحصیلی و کیفیت زندگی نشان داده‌اند. عوامل مختلفی می‌توانند بر سلامت روان فرد تاثیرگذار باشند که از آن جمله می‌توان به خانواده، محل زندگی، جنسیت، وضعیت اقتصادی، وضعیت تاهل و ویژگی‌های شخصیتی فرد اشاره کرد. خودکارآمدی یک سازه محوری در نظریه شناختی اجتماعی آلبرت بندورا است. منظور از خودکارآمدی، باورهای شخص دربارۀ قابلیت‌هایش برای سازماندهی و اجرای دوره‌های عمل مورد نیاز برای مدیریت و موقعیت‌هایی که در آینده پیش خواهد آمد، می‌باشد (رحمانی، ۲۰۲۴). کمال‌گرایی به عنوان یک سازه شخصیتی با خودکارآمدی نیز همبستگی دارد. پژوهش‌ها حاکی از این است که گرایش شدید کمال‌گرایانه با سطوح پایین خودکارآمدی در ارتباط است (آکاکیا، ۲۰۲۱). والدین کمال‌گرا نه تنها به تحقیر موفقیت‌های خود می‌پردازند بلکه پذیرفتن و پاداش دادن به تلاش‌های کودکان را نیز دشوار می‌پندارند. آنها به جای تأیید رفتار کودکانشان پیوسته آنها را به انجام کارهای بهتر و می‌دارند و به آنها هشدار می‌دهند. این کودکان هیچگاه احساس خرسندی نمی‌کنند زیرا رفتار آن‌ها به اندازه کافی خوب نیست تا نظر والدین را جلب کند بنابراین این کودکان مانند والدینشان موفقیت‌های خود را کوچک می‌شمارند و احساس می‌کنند هیچ‌گاه انتظارات والدینشان را برآورده نخواهند ساخت. در واقع لازم است که در تحقیقی جامع به بررسی کمال‌گرایی و اضطراب والدین با سلامت روانی و خودکارآمدی فرزندان پرداخته شود تا بتوان بر مبنای آن و ارائه نتایج به جامعه والدین و اجتماع را از پیامدهای کمال‌گرایی بر شاخص‌های بیان شده که نقش مهمی را در آینده فرزندان دارند، پرداخته شود (مرادی، ۲۰۱۹). در سطح آکادمیک و عملیاتی، شواهد بدست آمده از بررسی تحقیقات گذشته نشان داد پژوهشی که به تعیین رابطه کمال‌گرایی و اضطراب والدین با سلامت روانی و خودکارآمدی فرزندان پرداخته باشند به چشم نمی‌خورد؛ لذا یک شکاف تحقیقاتی در این حوزه احساس می‌شود. پژوهش حاضر با هدف پر کردن این شکاف تحقیقاتی انجام شده است. شناخت اضطراب و رفتار والدین در رشد اضطراب کودک از اهمیت بالایی برخوردار است. تحقیقات متعددی نشان دهنده تاثیر مستقیم اختلال اضطراب والدین بر اضطراب کودکان

است به خصوص اضطرابی که از نظر رفتاری بیان می‌شود و اضطرابی که با فاجعه آمیز و یا غلو کردن بیش از حد تهدیدات شناخته می‌شود (رجبی ۲۰۱۳). رفتار اضطرابی والدین در پیشبرد اضطراب کودک از طریق فرایندهای یادگیری، سرمشق‌گیری راهبردهای مقابله‌ای ناسازگار، انتقال سبک پردازش اطلاعات مبتنی بر تهدید و سوگیری تأیید (گرایش به جستجوی اطلاعاتی که پیش تصورات اضطراب فرد را تأیید می‌کند، ضمن نادیده گرفتن اطلاعاتی که می‌تواند تهدید را تأیید نکند)، و سوگیری تفسیر مبتنی بر تهدیدشدگی (تمایل به استنباط تهدید بر اساس اطلاعات مبهم) نقش دارند (مظاهری، ۲۰۱۲). مطالعات "از بالا به پایین" به طور مداوم نشان داده‌اند که کودکان والدین مبتلا به اختلال اضطراب در مقایسه با کودکان والدین غیر مضطرب، بیشتر احتمال دارد که دچار اختلال اضطراب شوند. به طور مشابه، مطالعات "از پایین به بالا" نیز نشان داده‌اند که والدین کودکان دارای اختلالات اضطرابی (به ویژه مادران) در مقایسه با والدین کودکان غیر مضطرب شیوع بالایی از اختلالات اضطرابی دارند رضایی و جاویدی (۲۰۱۹). نتایج پژوهش درباره گروهی از خانواده‌ها نشان داد که موفقیت و تربیت صحیح فرزندان یک خانواده پیش از آن که ناشی از امکانات مالی و محیطی باشد، در گرو برقراری و حاکمیت روابط انسانی والدین با کودکان است؛ روابطی که در الگوهای فرزندپروری آن‌ها بازتاب می‌یابد. به بیان دیگر، خانواده‌هایی که در تربیت فرزندانشان موفق بوده‌اند، توانسته‌اند با آن‌ها روابط انسانی مطلوب، گرم و صمیمی برقرار کنند (صلیبی و احمدی، ۲۰۱۲). تحقیقی با عنوان نقش کمال‌گرایی و خودکارآمدی در تبیین اضطراب امتحان در دانشجویان انجام دادند. نتایج نشان داد که اضطراب امتحان با ابعاد کمال‌گرایی غیرانطباقی (کمال‌گرایی عصبی و فشار والدین) همبستگی مثبت و با خودکارآمدی همبستگی منفی داشت، در حالی که با ابعاد انطباقی کمال‌گرایی (معیارهای فردی و سازمانی) همبستگی معنی‌داری وجود نداشت. علاوه بر این، نتایج نشان داده است که کمال‌گرایی روان‌رنجور و فشار والدین، اضطراب امتحان را پیش‌بینی می‌کنند. در نهایت، نتایج حاکی از آن است که رابطه کمال‌گرایی روان‌رنجور و استاندارد شخصی با اضطراب امتحان با خودکارآمدی میانجی‌گری می‌شود. مطالعه حاضر بر این است تا با مروری بر تحقیقات انجام شده به بررسی کمال‌گرایی و اضطراب والدین بر سلامت روانی و خودکارآمدی فرزندان بپردازد. بنابراین محقق

در این پژوهش به این سوال اصلی پاسخ داده است که بین کمال‌گرایی و اضطراب والدین با سلامت روانی و خودکارآمدی فرزندان خانواده‌های نظامی رابطه وجود دارد؟

روش تحقیق

جامعه آماری و روش نمونه‌گیری

مطالعه حاضر از نظر روش تحقیق توصیفی-همبستگی بوده و جمع‌آوری اطلاعات و داده‌ها بصورت پژوهش میدانی بوده است. جامعه آماری مطالعه شامل کلیه والدین و دانش‌آموزان دختر مقطع ابتدایی در شهرک‌های نظامی در شهر تهران بود. نمونه انتخابی شامل ده مدرسه دخترانه است که به صورت تصادفی انتخاب شد و سپس از بین مدارس انتخابی، با استفاده از فرمول کوکران و از طریق روش نمونه‌گیری تصادفی خوشه‌ای ۱۰ کلاس درس و در هر کلاس کلیه دانش‌آموزان و یکی از والدین آنها انتخاب گردیدند. در نهایت با حذف پرسشنامه‌های ناقص و کسانی که همکاری نکرده بودند تعداد ۲۷۰ پرسشنامه ویژه دانش‌آموز و ۲۷۰ پرسشنامه ویژه والد آنها مورد استفاده قرار گرفت. ملاک‌های ورود شامل دانش‌آموزان دختر مقطع ابتدایی بودند، بازه سنی ۷ تا ۱۲ سال در سال تحصیلی ۱۴۰۲-۱۴۰۱، والدین دارای شغل نظامی با میزان تحصیلات دیپلم به بالا بود. برای سنجش متغیر کمال‌گرایی والدین از پرسشنامه استاندارد کمال‌گرایی والدین بشارت و همکاران (۲۰۱۱)، اضطراب با پرسشنامه استاندارد ۴۰ عاملی کتل (۱۹۵۸). و همچنین برای سنجش متغیر سلامت روان از پرسشنامه استاندارد سلامت عمومی (GHQ-۲۸)، جهت سنجش خودکارآمدی پرسشنامه استاندارد خودکارآمدی عمومی (GSE-17) شرر و مادوکس (۱۹۸۲) استفاده شد.

پرسشنامه استاندارد کمال‌گرایی والدین بشارت و همکاران (۲۰۱۱)

این پرسشنامه دارای ۲۷ سوال می‌باشد. روش نمره‌گذاری این مقیاس بر پایه لیکرت پنج گزینه‌ای (هرگز تا همیشه) اعتباریابی و رواسازی شده است. روایی و اعتبار این پرسشنامه را هیل و همکاران، (۲۰۰۴) گزارش دادند که همسانی درونی پرسشنامه بالا است که طیفی از ۰/۸۳ تا ۰/۹۱ برای همه خرده‌مقیاسها را در بر می‌گیرد (لول و لیمکی، ۲۰۰۹). در پژوهش جمشیدی و همکاران (۱۳۸۸) ضریب پایایی کل پرسشنامه کمال‌گرایی هیل و همکاران از روش آلفای

کرونباخ ۰/۸۹ بود و برای بررسی روایی مقیاس از تحلیل عاملی با روش مولفه‌های اصلی و چرخش واریماکس استفاده گردید. نتایج حاکی از آن بود که مقیاس مذکور مشتمل بر ۶ عامل می‌باشد.

پرسشنامه استاندارد اضطراب کتل (۱۹۵۸)

پرسشنامه اضطراب کتل (CAQ) توسط ریموند برنارد کتل ساخته شده است. این مقیاس شامل ۴۰ سوال است که مقیاس اضطراب تست ۱۶ عاملی شخصیت کتل را تشکیل می‌دهد. پایایی این پرسشنامه در مطالعه اسپیل برگر، گورساج و لوشن (۱۹۷۰) به نقل از فکری، شفیع آبادی، ثنائی ذاکر و حریرچی، (۱۳۸۶)، برحسب آلفای کرونباخ برای خرده مقیاس اضطراب شخصی برابر با ۰/۹۱ و ۰/۹۰ و برای خرده مقیاس اضطراب موقعیتی برابر با ۰/۹۳ و ۰/۹۱ و پایایی بازآزمایی برای اضطراب شخصی برابر با ۰/۸۶ و ۰/۷۳ و برای اضطراب موقعیتی برابر با ۰/۶۳ و ۰/۱۶ گزارش شده است. فلاحی (۱۳۸۱)؛ به نقل از درویشی، (۱۳۸۸) که نسخه‌ای از این پرسشنامه را در ایران استفاده و ارائه کرده نیز آلفای کرونباخ برابر با ۰/۸۶ را برای آن گزارش نموده است. در این پژوهش روایی همگرایی این پرسشنامه نیز برحسب محاسبه همبستگی با پرسشنامه‌ی علایم سردرد میگرن برابر با ۰/۷۸ به دست آمد. همچنین پایایی این پرسشنامه برحسب آلفای کرونباخ به ترتیب برابر با ۰/۸۸ و ۰/۸۴ به دست آمد.

پرسشنامه استاندارد سلامت عمومی (GHQ-۲۸)

پرسشنامه سلامت عمومی اولین بار توسط گلدبرگ (۱۹۷۲)، به نقل از تقوی (۱۳۸۰) تنظیم گردید. پرسشنامه اصلی دارای ۶۰ سؤال است، در این مطالعه فرم ۲۸ سوالی که روایی آن از نظر سازندگان معادل ۶۰ سوالی است استفاده گردید و در بر گیرنده چهار خرده مقیاس علائم شبه جسمانی، اضطراب، افسردگی و اختلال در عملکرد اجتماعی است. گلدبرگ و ویلیامز در ۱۹۸۸ پایایی به روش دو نیمه کردن برای این پرسشنامه را که توسط ۸۵۳ نفر تکمیل شده بود ۰/۹۵ گزارش کردند. چان (۱۹۸۵) پس از اجرای پرسشنامه بر روی ۷۲ دانشجو در هنگ کنگ، ضریب همسانی درونی این پرسشنامه را با استفاده از روش آلفای کرونباخ ۰/۹۳ گزارش کردند.

پرسشنامه استاندارد خودکارآمدی عمومی (GSE-17)

این مقیاس شامل ۱۰ پرسش بر اساس لیکرت است. برای هر سوال مقیاس خودکارآمدی، ۵ پاسخ پیشنهاد شده است. به همین دلیل به هر سوال ۵ امتیاز تعلق می‌گیرد. این آزمون توسط براتی در سال ۱۳۷۶ (به نقل از وقوی، ۱۳۷۹). برای دانش آموزان سوم دبیرستان نظام - جدید مورد استفاده قرار گرفت. روایی و پایایی آزمون بر روی ۱۰۰ نفر انجام شد. همبستگی به دست آمده از دو مقیاس عزت نفس و خودارزیابی با مقیاس خودکارآمدی در جهت تایید روایی سازه مقیاس بود. و پایایی مقیاس از روش دو نیمه کردن برابر ۰/۷۶ و از روش گاتمن برابر ۰/۷۵ است. آلفای کرونباخ یا همسانی کلی سوالات ۰/۷۹ بدست آمده است.

تجزیه و تحلیل داده‌ها

برای تجزیه و تحلیل داده پژوهش از دو روش آمار توصیفی و آمار استنباطی استفاده شد. در حوزه آمار توصیفی، فراوانی، درصد فراوانی، میانگین، انحراف معیار و در حوزه آمار استنباطی برای بررسی توزیع طبیعی داده‌ها از آزمون کلموگروف اسمیرنف $k-s$ و برای بررسی رابطه بین متغیرها از ضریب همبستگی پیرسون، تحلیل رگرسیون چند متغیری و تحلیل مسیر استفاده شد. تجزیه و تحلیل داده‌ها توسط نرم افزار SPSS27 صورت گرفت.

یافته‌های تحقیق

یافته‌های حاصل از پژوهش در زمینه توزیع فراوانی جنسیت در بین جامعه مورد پژوهش نشان داد که از ۲۷۰ نفر مورد پژوهش، ۴۴ نفر به سن ۷ سال، ۴۰ نفر ۸ ساله، ۴۲ نفر سن ۹ ساله، ۴۶ نفر ۱۰ ساله، ۴۸ نفر ۱۱ ساله و ۵۰ نفر ۱۲ ساله بودند.

نتایج جدول یک حاکی از آن است که میانگین کمال گرایی والدین $4/341$ با انحراف معیار $0/566$ ، میانگین اضطراب شخصی والدین $4/370$ با انحراف معیار $0/58$ ، میانگین اضطراب موقعیتی والدین $0/393$ با انحراف معیار $0/703$ ، میانگین سلامت روان فرزندان $2/841$ با انحراف معیار $0/430$ و میانگین خودکارآمدی $4/128$ با انحراف معیار $0/532$ است.

جدول ۱. شاخص‌های آماری مرکزی حاصل از متغیرهای تحقیق

متغیر	میانگین	انحراف معیار
کمال‌گرایی والدین	۴/۳۴۱	۰/۵۶۶
اضطراب شخصی والدین	۴/۳۷۰	۰/۵۸۰
اضطراب موقعیتی والدین	۴/۳۹۳	۰/۷۰۳
سلامت روان فرزندان	۲/۸۴۱	۰/۴۴۳
خودکارآمدی فرزندان	۴/۱۲۸	۰/۵۳۲

برای اینکه مشخص شود که داده‌های جمع‌آوری شده از توزیع نرمال برخوردار است. از آزمون کولموگروف-اسمیرنوف در مورد هریک از متغیرهای وابسته و مستقل پرداخته شد و بر اساس نتایج حاصل، آزمون‌های مناسب برای بررسی صحت و سقم فرضیات تحقیق انتخاب گردید.

با توجه به نتایج جدول ۳ چون مقدار سطح معنی‌داری برای تمام مؤلفه‌ها بزرگتر از مقدار خطای ۰/۰۵ است در نتیجه این متغیرها دارای توزیع نرمال بوده و جهت آزمون فرضیات از آزمون‌های پارامتریک استفاده شده است.

جدول ۲. آزمون کولموگروف-اسمیرنوف (K-S) جهت ارزیابی نرمال بودن متغیرها

عامل	سطح معنی‌داری (Sig)	نتیجه‌گیری
کمال‌گرایی والدین	۰/۱۶۲	نرمال است
اضطراب شخصی والدین	۰/۱۵۰	نرمال است
اضطراب موقعیتی والدین	۰/۱۶۵	نرمال است
سلامت روان فرزندان	۰/۱۹۸	نرمال است
خودکارآمدی فرزندان	۰/۲۲۹	نرمال است

با توجه به نتایج جدول ۳ چون سطح معنی‌داری کوچک‌تر از ۰/۰۵ است در نتیجه فرضیه پژوهش مبنی بر وجود رابطه بین کمال‌گرایی با سلامت روانی فرزندان خانواده‌های نظامی پذیرفته می‌شود. در سطح ۹۵ درصد بین کمال‌گرایی و اضطراب موقعیتی و شخصی والدین با سلامت

روانی و خودکارآمدی فرزندان خانواده‌های نظامی رابطه منفی معنادار وجود دارد. همچنین بین سلامت روان و خودکارآمدی فرزندان رابطه مثبت و معنادار وجود دارد.

جدول ۳. نتیجه آزمون ضریب همبستگی پیرسون بین کمال‌گرایی با سلامت روانی فرزندان

متغیر	کمال‌گرایی	اضطراب موقعیتی	اضطراب شخصی	سلامت روان	خودکارآمدی
کمال‌گرایی	۱				
اضطراب موقعیتی	۰/۴۷۵**	۱			
اضطراب شخصی	۰/۴۹۶**	۰/۶۵۸**	۱		
سلامت روانی	-۰/۲۴۳**	-۰/۴۳۸**	-۰/۵۴۱**	۱	
خودکارآمدی	-۰/۱۳۸**	-۰/۳۸۴**	-۰/۲۶۵**	۰/۳۵۴**	۱

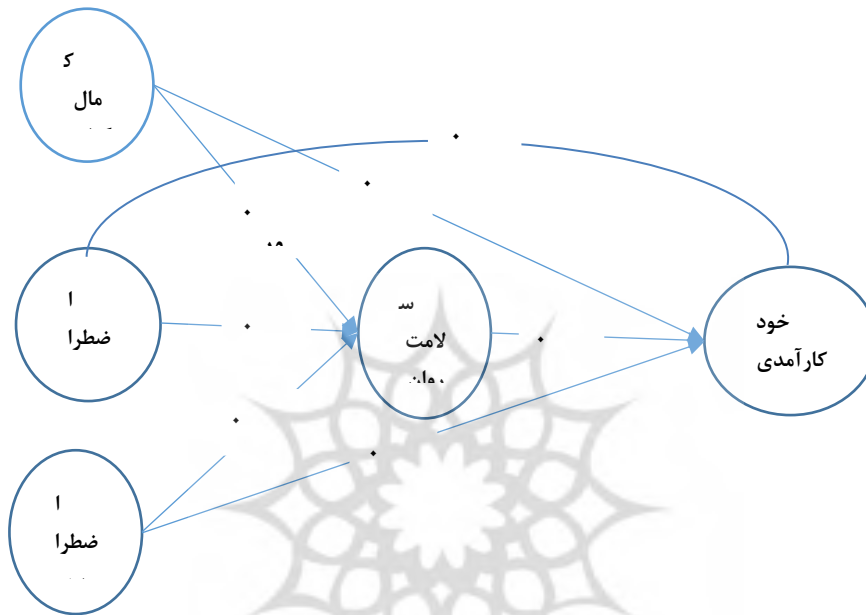
** معنادار در سطح ۰/۰۱

فرضیه اصلی: کمال‌گرایی و اضطراب والدین همراه با نقش میانجی سلامت روان خودکارآمدی فرزندان خانواده‌های نظامی را پیش‌بینی می‌کنند.

جدول ۴. اثرات مستقیم و غیر مستقیم متغیرهای پیش‌بین و میانجی با خودکارآمدی فرزندان

پیش‌بین	مسیر	ملاک	اثر مستقیم	اثر غیر مستقیم	اثر کل	معناداری
سلامت روان	←	خودکارآمدی	-۰,۳۵۴	-	-	معنادار
اضطراب شخصی	←	خودکارآمدی	-۰,۲۶۵	۰,۱۰۷	۰,۳۷۲	معنادار
اضطراب موقعیتی	←	خودکارآمدی	-۰,۳۸۴	۰,۱۱۴	۰,۴۹۸	معنادار
کمال‌گرایی	←	خودکارآمدی	-۰,۱۳۸	۰,۰۴۲	۰,۲۸۰	معنادار
اضطراب شخصی	←	سلامت روان	۰,۴۳۸	-	۰,۴۳۸	معنادار
اضطراب موقعیتی	←	سلامت روان	۰,۳۲۳	-	۰,۳۲۳	معنادار
کمال‌گرایی	←	سلامت روان	۰,۱۹۰	-	۰,۱۹۰	معنادار

بر اساس نتایج فوق بیشترین عامل تعیین کننده در خودکارآمدی فرزندان خانواده های نظامی اضطراب موقعیتی و اضطراب شخصی والدین می باشد که علاوه بر خودکارآمدی بر سلامت روان فرزندان نیز تاثیر گذار است و کمترین تاثیر مربوط به متغیر کمال گرایی والدین است.

نمودار ۱. اثرات مستقیم و غیر مستقیم متغیرهای پیش بین و میانجی با خودکارآمدی فرزندان

نتایج جدول و نمودار زیر ارتباط بین اثرات مستقیم و غیر مستقیم و کل متغیرهای پیش بین کمال گرایی، اضطراب شخصی و موقعیتی والدین و متغیر میانجی سلامت روان را با خودکارآمدی فرزندان را در قالب فرضیه اصلی تحقیق نشان می دهد. بر اساس نتایج فوق چهار اثر مستقیم ارتباط متغیرهای کمال گرایی، اضطراب شخصی و موقعیتی و سلامت روان با متغیر ملاک خودکارآمدی رابطه معناداری وجود دارند ($p < 0.01$). همچنین ارتباط غیر مستقیم کمال گرایی، اضطراب شخصی و موقعیتی با متغیر ملاک خودکارآمدی با میانجی گری سلامت روان نیز معنادار است ($p < 0.01$).

بحث و نتیجه گیری

در این پژوهش به دنبال ارزیابی این فرضیه بودیم که خودکارآمدی فرزندان چه میزان از کمال گرایی و اضطراب والدین اثر همراه با نقش میانجی گری سلامت روان رابطه وجود دارد. با توجه به نتایج پژوهش در سطح ۹۵ درصد بین کمال گرایی و اضطراب والدین به طور مستقیم با خودکارآمدی و سلامت روان فرزندان و از طریق سلامت روان به طور غیر مستقیم با خودکارآمدی فرزندان ارتباط وجود در تبیین این نتیجه می توان بیان کرد که کمال گرایی به معنای تمایل به داشتن عملکرد بی نقص و کمال است و ممکن است والدینی که این خصوصیت را دارند، تمایل داشته باشند که فرزندانشان نیز بدون عیب و نقص باشند و در هر زمینه ای برتری داشته باشند. این انتظار کمال گرایی می تواند باعث ایجاد استرس و اضطراب در والدین شود و آن ها را درگیر فشارهای بیش از حد قرار دهد. در نتیجه، والدین ممکن است تمام تلاش خود را برای دستیابی به استانداردهای کمال گرایی در تربیت فرزندان صرف کنند و از لحاظ روانی و جسمی خسته و فرسوده شوند. اضطراب والدین نیز می تواند تأثیرات منفی بر روی سلامت روانی و خودکارآمدی فرزندان داشته باشد. والدینی که اضطراب بالا دارند، ممکن است به طور مداوم نگران و ناراحت باشند و این امر می تواند باعث ایجاد اضطراب و استرس در فرزندان شود. فرزندان ممکن است احساس کنند که همیشه باید انتظارات والدین را برآورده کنند یا برای جلب توجه آن ها تلاش کنند، که می تواند به کاهش خودکارآمدی و افزایش اضطراب در آن ها منجر شود. بنابراین، مهم است که والدین به اندازه کافی آگاه باشند و توجه کنند که انتظارات کمال گرایی و اضطراب زیاد می تواند تأثیرات منفی بر سلامت روان و خودکارآمدی فرزندانشان داشته باشد. بهتر است به جای تمرکز بر کمال، به پذیرش خصوصیات منحصر به فرد فرزندان و ایجاد یک محیط حمایت کننده برای آن ها تمرکز کنند. این نتایج همسو با یافته های تقی نیا (۲۰۲۳)، بازدار و همکاران (۲۰۱۳)، مظاهری (۲۰۱۲)، آکاکیا (۲۰۲۱) می باشد.

کمال گرایی به معنای داشتن انتظارات بسیار بالا از خود و دیگران است و ممکن است والدینی که به طور پیوسته از خود و کارهای خود انتظارات بسیار بالا دارند، این نگرش را به فرزندان خود نیز منتقل کنند. وقتی که والدین تمایل دارند فرزندانشان در همه جنبه های زندگی عالی عمل کنند

و همیشه بهترین باشند، می‌تواند باعث ایجاد فشار روانی بر فرزندان شود. فرزندان ممکن است احساس کنند که برای رضایت والدین باید به انتظارات بالایشان پاسخ دهند و در صورت عدم موفقیت، احساس شکست و ناراحتی کنند. این انتظارات بالا و فشار روانی می‌تواند منجر به کاهش سلامت روان در فرزندان شود. آنها ممکن است همیشه تلاش کنند تا انتظارات پدر و مادر خود را برآورده کنند و در صورت عدم موفقیت، احساس ناراحتی و عدم ارزشمندی به خود داشته باشند. بنابراین، می‌توان گفت که کمال‌گرایی و اضطراب والدین می‌تواند تأثیر مستقیمی بر سلامت روانی فرزندان داشته باشد. بهتر است والدین به اندازه کافی از انتظارات خود در قبال فرزندان پرهیز کنند و به جای آن، به ایجاد محیطی حمایت‌کننده و مهربان برای رشد و توسعه فرزندان خود تمرکز کنند. این نتایج همسو با یافته‌های مومن‌زاده (۲۰۲۲)، رضایی و جاویدی (۲۰۱۹)، میکولن و همکاران (۲۰۲۱) می‌باشد.

از سوی دیگر اضطراب والدین می‌تواند تأثیر قابل توجهی بر سلامت روان فرزندان داشته باشد. والدینی که درگیر اضطراب هستند، ممکن است ناتوانی در ارائه حمایت و امنیت به فرزندانشان را تجربه کنند. این می‌تواند منجر به کاهش اعتماد به نفس و خودکارآمدی در فرزندان شود. به علاوه، والدینی که با اضطراب مواجه هستند، ممکن است الگوهای ناسالم رفتاری را به فرزندان خود منتقل کنند. آنها ممکن است به دلیل اضطراب، نتوانند به درستی مراقبت کنند، مقدار کافی توجه به نیازهای روانی فرزندان نپردازند یا به طور غیرمستقیم فشارهای اضافی را بر فرزندان خود بیاورند. این مسائل باعث کاهش سطح خودکارآمدی و احساس توانایی در فرزندان می‌شود. بنابراین، توجه به سلامت روانی و خودکارآمدی فرزندان نه تنها برای آنها بلکه برای والدین نیز بسیار مهم است. والدین می‌توانند با کاهش اضطراب خود، به طور مستقیم و غیرمستقیم به تقویت سلامت روانی و خودکارآمدی فرزندان کمک کنند. این نتایج با یافته‌های مظاهری (۲۰۱۲) همسو می‌باشد.

کمال‌گرایی به معنای تمایل به داشتن عملکرد بی‌نقص و کمال است و ممکن است والدینی که این خصوصیت را دارند، تمایل داشته باشند که فرزندان‌شان نیز بدون عیب و نقص باشند و در هر زمینه‌ای برتری داشته باشند. این انتظار کمال‌گرایانه می‌تواند باعث ایجاد استرس و اضطراب در والدین شود و آن‌ها را درگیر فشارهای بیش از حد قرار دهد. در نتیجه، والدین ممکن است تمام

تلاش خود را برای دستیابی به استانداردهای کمال‌گرایانه در تربیت فرزندان صرف کنند و از لحاظ روانی و جسمی خسته و فرسوده شوند. اضطراب والدین نیز می‌تواند تأثیرات منفی بر روی سلامت روانی فرزندان داشته باشد. والدینی که کمال‌گرایی بالا دارند، ممکن است به طور مداوم نگران و ناراحت باشند و این امر می‌تواند باعث ایجاد اضطراب و استرس در فرزندان شود. فرزندان ممکن است احساس کنند که همیشه باید انتظارات والدین را برآورده کنند یا برای جلب توجه آن‌ها تلاش کنند، که می‌تواند به کاهش سلامت روان و افزایش اضطراب در آن‌ها منجر شود. بنابراین، مهم است که والدین به اندازه کافی آگاه باشند و توجه کنند که انتظارات کمال‌گرایانه و اضطراب زیاد می‌تواند تأثیرات منفی بر سلامت روان فرزندان داشته باشد. بهتر است به جای تمرکز بر کمال‌گرایی، به پذیرش خصوصیات منحصر به فرد فرزندان و ایجاد یک محیط حمایت‌کننده برای آن‌ها تمرکز کنند. این نتایج همسو با یافته‌های تقی نیا (۲۰۲۳)، بازدار و همکاران (۲۰۱۳)، مظاهری (۲۰۱۲)، آکاکیا (۲۰۲۱) می‌باشد.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

فهرست منابع

- Akkaya, Sümeyra & Doğan, Adem & Tosik, Hande. (2021). Investigation of the Relationship between the Perfectionism and Self- Efficacy of Gifted Children. International Online Journal of Educational Sciences. 13. 1-18. 10.15345/iojes.2021.05.001.
- Basharat, Mohammad Ali; Azizi, Korosh; Hosseini, Asma (2011). The relationship between parents' perfectionism and parenting styles. Quarterly journal of research in educational systems. period, 7, number 8; .29-9
- Bazdar, F., Abdul Hosseini, A., Mohammadzadeh, O. (2013). Investigating the relationship between parents' perfectionism and children's self-efficacy, the first international conference on psychology and behavioral sciences, Tehran: Civilica Publications.
- Hamachek, D.E. (1978). Psychodynamics of Normal and Neurotic Perfectionism. Psychology, 15, 27-33.
- Lilley, Catherine & Sirois, Fuschia & Rowse, Georgina. (2020). A meta-analysis of parental multidimensional perfectionism and child psychological outcomes. Personality and Individual Differences. 162. 10.1016/j.paid.2020.110015.
- Maddox, Mercandant, Prentic-Don, Jacobs and Rogers (1982) Self-Efficacy Questionnaire, (Translation: Mohammad Jaafar Javadi, Parvin Kadivar). Tehran: Aizh Publishing House.
- Mazaheri, Elahe (2012). Investigating the relationship between parents' anxiety and self-efficacy of elementary school children in Tehran in the academic year 91-92 (Master's thesis, Al-Zahra University) Tehran.
- Momenzadeh, Z. (2022). Investigating the relationship between parents' communication styles and perfectionism with children's mental health, the 8th National Conference on Modern Studies and Research in the Field of Humanities, Management and Entrepreneurship in Iran, Tehran: Civilica Publications.
- Moradi, H., Baseri, A., Mavenjula, R. (2017). The Effectiveness of lifeskills Training (Problem solving, Decision Making, Creative Thinking) on the Self-Esteem of Martyrs and Sacrificers` Children in Tehran. Journal of Military Psychology, Vol 8, No 31, Autumn 2017 Page: 47-53
- Moradi, H., Baseri, A., Mavenjula, R. (2019). The Impact of Life Skills Training (Problem Solving, Decision Making, Creative Thinking) on the Happiness of the Children of Martyrs and Self-Sacrificers in Tehran. Journal of Military Psychology, Vol 10, No 39, Autumn 2019 Page: 43 – 49
- Natghi, Karabi, Jasant; Ahmadi, Arife Sadat. (2012). The relationship between parenting methods and mothers' perfectionism with emotional and social adjustment of female second year high school students. Research Journal of Women, 4(7), 139-162.
- Nawabinejad, Shokuh (2013). Theories of psychotherapy and counseling. Tehran: Rushd Publishing House.
- Rahmani, Marjan (2024). The relationship between parents' perfectionism and anxiety with children's mental health and self-efficacy (Master's thesis, Islamic Azad University, North Tehran Branch) (Tehran).
- Rajabi, S., Narimani, M., Basari, A., statues health mental of comparison and Evaluation personnel military and policemen a. Psychology Military of Journal. No13.Vol, 4, Spring 2013. Pages: 32-43

- Rezaei, Farida and Javidi, Hojjat Elah. (2019). Investigating the relationship between parents' perfectionism and children's psychological problems, the second national conference on psychology and behavioral sciences, Tehran: Civilica Publications.
- Salibi, Jasant; Ahmadi, Arefesadat. (2012). The relationship between parenting methods and mothers' perfectionism with emotional and social adjustment of female second year high school students. Research Journal of Women, 4(7), 139-162.
- Salimi, Vahid and Shokrani, Reza. 2016. An in-depth study of self-efficacy from the perspective of the Qur'an and psychology. Scientific Quarterly Journal of Qur'an and Science Studies, 1(2), 145-180
- Tajzadghehi, A., Moradi, H., Bigdeli3, H., Comparison of the effectiveness of group training based on early maladaptive schemas and mindfulness on experiential avoidance and distress tolerance in the teenage girls with high body mass index. Psychology Military of Journal. Vol. 14, Summer 2023, Pages: 25-53
- Taqinia, Maryam. (2023). Explaining the relationship between parents' perfectionism and children's academic self-efficacy among female students, the first national conference on mental health psychology studies, Shiraz: Civilica Publications.
- Jafari, E., Bagherzadeh, F., Salmani, A., Pourmohseni, F., The relationship between spiritual well-being and coping strategies with the anxiety of corona disease in military personnel. Psychology Military of Journal. Vol. 15 Spring 2024. Pages: 93-114

